

STARPTAUTISKA KONFERENCE “LATVIJAS DZELZCEĻI: PAGĀTNE, TAGADNE, NĀKOTNE”

2009. gada 26.–27. martā Latvijas Nacionālā vēstures muzeja telpās notika starptautiska zinātniski pētnieciska konference “Latvijas dzelzceļi: pagātne, tagadne, nākotne”, kas bija veltīta valsts uzņēmuma “Latvijas dzelzceļš” dibināšanas 90. gadadienai. Tās mērķis bija aplūkot dzelzceļa attīstības vēsturi un pārmaiņu procesus.

Konferenci atklāja LR satiksmes ministrs K. Gerhards, valsts akciju sabiedrības “Latvijas dzelzceļš” valdes priekšsēdētājs U. Magonis un Latvijas Nacionālā vēstures muzeja direktora vietniece zinātniskajā darbā I. Zeibārte. Savās runās viņi norādīja, ka, neskatoties uz vidusmēra cilvēka priekšstatu, ka dzelzceļš ir tikai pasažieru pārvadājumi, dzelzceļu kopumā veido daudzas sastāvdaļas, no kurām galvenā ir kravas pārvadājumi.

Konferencē kopā uzstājās 22 referenti par dažādiem dzelzceļa attīstības un vēstures aspektiem. Pirmais uzstājās T. Altbergs, kurš ieskicēja starptautisko pasažieru pārvadājumu attīstību no 1892. līdz 1992. gadam, īpaši pievēršoties kupejas vagonu attīstībai 19. gs. vidū – 20. gs. sākumā. Sevišķu uzmanību izraisīja Oktobra dzelzceļa muzeja Sanktpēterburgā direktores L. Davidovas referāts par Sanktpēterburgas nozīmi 19./20. gs. mijā ārējā tirdzniecībā. M. Helme prezentācijā parādīja pirmā šaursliežu dzelzceļa attīstību Vidzemes guberņā, izmantojot staciju, kā arī tiltu un lokomotīvu fotogrāfijas. Ļoti informatīvs bija I. Zeibārtes referāts par dzelzceļa staciju fotogrāfijām Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumos. E. Elksnis nobeidza konferences pirmo daļu ar īsu ieskatu, kāpēc 1919. gada 5. augusts ir uzskatāms par Latvijas dzelzceļa dibināšanas datumu.

Konferences otru daļu atklāja FEDECRAIL (Eiropas muzeju un tūristu dzelzceļu asociācija) prezidents D. Morgans ar stāstījumu par Rīgas hartu un par Eiropas mūsdienu prasību adekvātu izmantošanu dzelzceļa uzturēšanā un atjaunošanā. Par LR dzelzceļa transporta attīstības aspektiem 1920.–1940. gadā referēja G. Putiķis, kurš parādīja dzelzceļa bēdīgo stāvokli 1919. gadā, kā arī smago atjaunošanas darbu. Viņa referātu lieliski papildināja K. Augustāne, kura izklāstīja pirmā LR būvētā sliežu ceļa Liepāja–Glūda (1925) tapšanas vēsturi. Ieskatu un pieteikumu pētījumam par dzelzceļa sovietizācijas procesu (1940–1953) sniedza I. Pētersone, bet par dzelzceļu attīstības problēmām vācu okupācijas laikā referēja E. Evarts.

Informatīvs bija J. Mukāna referāts par dīzeļvilces attīstību Latvijas dzelzceļā. Savukārt I. Timofejevs no Sanktpēterburgas uzskatāmi parādīja TT sērijas lokomotīves restaurācijas pieredzi. A. Ņikoļskis stāstīja par Latvijas dzelzceļa nozīmi Krievijas dzelzceļu vēstures pētnieku darbā.

Otrajā dienā tika nolasīti deviņi referāti, kuri vairāk bija vērsti uz dzelzceļa lomu mūsdienu pasaulē, izņemot pirmo runātāju U. Pētersonu, kurš stāstīja par “Latvijas dzelzceļu” kā pārvadājumu loģistikas posmu un tirgus dalībnieku, sākot ar Latvijas dzelzceļa izveidošanu līdz 90. gadu sākumam.

Par dzelzceļa lomu Latvijas tautsaimniecībā referēja R. Karnīte, kura uzsvēra, ka dzelzceļu nepieciešams vadīt kā iestādi, kurai ir arī sociālā funkcija. J. Eiduks stāstīja par Eiropas Savienības lomu dzelzceļa attīstībā,

norādot, ka ir jāizvērtē Eiropas prasības dzelzceļa jomā un, piedaloties diskusijās, jāapgūst arī Eiropas piedāvātās priekšrocības. F. Mihailovskis parādīja dizēļlokomotīvu nākotnes vīziju, ņemot vērā iespējas izmantot jaunākās tehnoloģijas.

U. Magonis uzsvēra Latvijas dzelzceļa kā tilta lomu starp Austrumiem un Rietumiem, savukārt M. Riekstiņš norādīja, ka ir nepieciešams ieguldīt dzelzceļa attīstībā līdzekļus, lai tā stāvoklis nepasliktinātos. Par ieguldījumu runāja arī G. Princis, norādot, ka patlaban dzelzceļam ir divi projekti, ko tas vēlas realizēt, – attīstības uzsvāru likt uz Bolderāju un Kundziņsalu, lai varētu plašāk izvērst darbību, un attīstīt Torņakalna administratīvo centru. P. Guitninks ieskicēja Eiropas dzelzceļu un infrastruktūras uzņēmumu kopienas skatījumu uz pašreizējo situāciju Eiropas ekonomikā. N. Freivalds aplūkoja tranzīta lomu Latvijas ekonomikā.

Konferenci noslēdza paneldiskusija, kurā plaši tika iztirzāti jautājumi par dzelzceļa attīstību nākotnē, gadījumā ja Krievija spēcīgāk attīstītu savas ostas. Kopumā konference bija veiksmīga, jo raisīja dažādas pārdomas gan par dzelzceļa vēsturi, gan tā turpmāko attīstību.

Edvīns Evarts

AKADĒMIĶA V. SEDOVA VĀRDĀ NOSAUKTAIS STARPTAUTISKAIS SEMINĀRS PLESKAVĀ

No 13. līdz 15. aprīlim Pleskavā (Krievija) norisinājās akadēmiķa Valentīna Sedova (1924–2004) vārdā nosauktais starptautiskais arheologu un vēsturnieku seminārs “Pleskavas un Pleskavas zemes arheoloģija un vēsture”, kas notiek kopš 1980. gada. Pēc skaita tas bija jau 55. seminārs, kas šoreiz bija veltīts profesores Ingas Labutinas jubilejai. Semināru organizēja Pleskavas arheoloģijas centrs, Pleskavas apgabala arheoloģijas centrs, Krievijas Zinātņu akadēmijas Arheoloģijas institūts, Pleskavas vēstures, arhitektūras un mākslas muzejs–rezervāts.

Semināru ievadīja atzinības, ko kolēģi veltīja profesores Ingas Labutinas ieguldījumam Pleskavas arheoloģiskajā izpētē, arheoloģisko pieminekļu aizsardzības sistēmas izveidošanā, arheoloģiskās izpētes metodikas izstrādāšanā, jauno arheologu un vēsturnieku sagatavošanā.

Kopumā seminārā tika nolasīti gandrīz piecdesmit referāti, sagatavoti bija arī trīs stenda referāti. Seminārā piedalījās piecu valstu – Krievijas, Igaunijas, Latvijas, Baltkrievijas, Polijas zinātnieki – arheologi, bioarheologi, vēsturnieki, valodnieki. Referātos tika aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar Pleskavas arheoloģiju un vēsturi, Pleskavas zemi un tās kaimiņiem, Baltijas reģiona arheoloģiju.

No Latvijas seminārā Letonikas programmas projekta ietvaros piedalījās LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece *T. Berga*, kura nolasīja referātu par pēdējo gadu arheoloģiskajiem pētījumiem Valmieras senpilsētā, un *A. Vilcāne*, kura referēja par arheoloģiskās izpētes rezultātiem grāfa J. Borha kapelā Preiļos.